

BRANDENDE KWESTIES

Inhoud

Voorwoord 7

1. Lijden 11
2. Andere godsdiensten 33
3. Seks voor het huwelijk 48
4. New Age 67
5. Homoseksualiteit 91
6. Geloof en wetenschap 110
7. Drie-eenheid 130

Studievragen 151

Voorwoord

Er is op het ogenblik veel belangstelling voor geestelijke zaken. In tal van televisieprogramma's en krantenartikelen wordt aandacht besteed aan het zoeken naar de zin van het bestaan, het leven na de dood en het bestaan van God. Je kunt er niet meer omheen. Velen gaan met andere ogen naar het christendom kijken.

In mijn gesprekken met niet-christenen over het christelijk geloof heb ik ontdekt dat bepaalde vragen telkens opnieuw worden gesteld. Sommige daarvan heb ik behandeld in mijn boek *Een kwestie van leven*. In dit boek wil ik ingaan op enkele veel gehoorde bezwaren tegen het christelijk geloof.

In onze Alfa-cursussen, die we juist hebben opgezet om op deze bezwaren in te gaan, zijn onze inleidingen gebaseerd op het boek *Een kwestie van leven*. Vaak komen de deelnemers met hun vragen wanneer ze in kleine groepen over de inleiding doorpraten. Dan hoor je hen zeggen: "Ik kan me er grotendeels wel in vinden, maar hoe zit het nu met...?" In dit boek stel ik de zeven meest geuite bezwaren aan de orde. Hoe vaker ik ze tegengekomen ben, des te hoger ik ze op het lijstje heb gezet. Het zijn stuk voor stuk

brandende kwesties, zowel voor degenen die ze aan de orde stellen omdat ze op zoek naar de waarheid zijn, als voor degenen die er een antwoord op proberen te geven.

Veruit de meest geopperde bezwaren tegen het christelijk geloof hebben te maken met het probleem van het lijden en de betekenis van andere godsdiensten. Seks vóór het huwelijk komt meestal pas in de loop van de cursus aan de orde. Deze vraag is vaak een van de belangrijkste redenen waarom mensen de keuze voor Christus uitstellen. Dit is dus eerder een morele dan een intellectuele kwestie. De overige vier bezwaren kom je minder vaak tegen, maar van tijd tot tijd wordt je ermee geconfronteerd. Steeds meer mensen zijn betrokken geraakt bij de New Age-beweging en zoeken naar een christelijke visie daarop. Weer anderen zijn homoseksueel georiënteerd of hebben homoseksuele vrienden. Zij willen weten wat de christelijke opvatting daarover is. Het bezwaar dat het geloof op gespannen voet met de wetenschap staat, hoor je tegenwoordig minder vaak dan vroeger, maar is voor sommigen nog steeds een brandende kwestie. Het laatste hoofdstuk gaat over de Drie-eenheid. Dat is vaak een probleem voor mensen die bij de ene of andere sekte betrokken zijn geweest, en voor mensen met een filosofische inslag.

Al deze onderwerpen zijn omvattend en ingewikkeld. Iedere kwestie roept belangrijke theologische vragen op. Het spreekt vanzelf dat ik in het korte bestek van dit boek lang niet alle aspecten voldoende kan behandelen. In elk hoofdstuk probeer ik de belangrijkste argumenten samen te vatten en enkele praktische richtlijnen te geven.

Mijn dank gaat uit naar allen die me met hun commentaar op de eerste versies van het manuscript hebben geholpen,

waaronder met name Johannes Glen, Patricia Hall, Helena Hird, Chris Ash, David Sinclair, Graham Tomlin, Jon Soper en Roland Werner. Tenslotte wil ik Philippa Pearson Miles bedanken voor het verbazingwekkende geduld, de snelheid en de nauwgezetheid waarmee zij de vele versies van het manuscript heeft uitgetypt.

Lijden

Glenn Chambers, een jongeman uit New York, had er zijn hele leven al van gedroomd voor God in Ecuador te gaan werken. Op de dag van zijn vertrek wilde hij op de luchthaven nog een berichtje naar zijn moeder sturen, maar hij had geen tijd om een kaart te kopen. Plotseling zag hij een stukje papier op de grond liggen en raapte het op. Er bleek een advertentie op te staan, met in grote letters het woord “Waarom?”. In de witte ruimte daaromheen krabbelde hij een paar zinnen. Diezelfde avond sloeg zijn vliegtuig te pletter tegen een berg in Colombia: de ruim vierduizend meter hoge El Tablazo. Kort nadat zijn moeder het bericht van het vliegtuigongeluk had gehoord, kreeg ze via de post het briefje van haar zoon, met daarop die brandende vraag: “Waarom?”

Het probleem van het lijden is het meest gehoorde bezwaar tegen het christelijk geloof. We worden voortdurend met lijden geconfronteerd. “De realiteit van het lijden vormt ongetwijfeld de grootste uitdaging voor het christelijk geloof, evenals trouwens in alle voorgaande generaties. Zowel de verdeling als de mate van het lijden ervan lijken volstrekt willekeurig en dus oneerlijk.”¹

Om te beginnen zien we lijden op wereldniveau. Er zijn natuurrampen: aardbevingen, hongersnoden en overstromingen. Het lijden dat daaruit voortkomt, is vaak overweldigend en willekeurig. In onze eeuw zijn we als nooit tevoren geconfronteerd met wereldomvattend lijden. Niet alleen door twee wereldoorlogen, maar ook door vele kleinere oorlogen. Er is altijd wel ergens op de wereld een oorlog aan de gang.

Ten tweede zien we lijden op lokaal niveau. Een van de vreselijkste rampen in Engeland gebeurde op 21 oktober 1966, toen een enorme berg kolen begon te schuiven en een hele school onder de zwarte massa werd bedolven. 116 Kinderen en 28 volwassenen kwamen om het leven. Vrijwel iedere dag horen of lezen we van vliegtuigongelukken, schepen die vergaan of andere rampen met vaak honderden slachtoffers.

Ten derde worden we allemaal in meerdere of mindere mate persoonlijk geconfronteerd met lijden. Denk maar aan een sterfgeval, een ernstige ziekte, een handicap, een verbroken relatie, een ongelukkig huwelijk, onvrijwillig alleen zijn, depressiviteit, eenzaamheid, armoede, vervolging, afwijzing, werkloosheid, onrecht, ernstige beproeving en teleurstelling. Het lijden kan zich in eindeloos veel vormen aandienen en niemand is er immuun voor.

We moeten hierbij wel opmerken dat het lijden niet in alle godsdiensten een probleem is. Het is een ernstig probleem voor de Joods-christelijke traditie omdat we geloven dat God zowel almachtig als goed is. C.S. Lewis heeft deze moeilijkheid helder verwoord: "Als God goed is, dan zou Hij niets liever willen dan zijn schepselen volmaakt gelukkig maken. Als God almachtig is, dan zou Hij ook daadwer-

kelijk kunnen doen wat Hij wilde. Maar zijn schepselen zijn niet gelukkig. Daarom is God óf goed, óf almachtig, óf geen van beide.”²

Eeuwenlang hebben theologen en filosofen geworsteld met het probleem van het lijden. Niemand heeft ooit een eenvoudige en afdoende oplossing weten te bedenken. De Bijbel is in eerste instantie een praktisch boek en behandelt deze kwestie nooit op een systematische, filosofische manier. Wel komen we in de boeken Genesis tot en met Openbaring een aantal verschillende benaderingen tegen. Daaruit komen vier belangrijke inzichten naar voren, waarin het hele probleem is samengevat.

De vrijheid van de mens

Het lijden hoort niet bij Gods oorspronkelijke schepping (Genesis 1 en 2). Voordat de mensheid tegen God in opstand kwam, was er geen lijden in de wereld. Wanneer God “een nieuwe hemel en een nieuwe aarde” scheidt, zal er geen lijden meer zijn (Op. 21). Dan zullen er geen pijn en geen verdriet meer zijn. Het lijden kwam in de wereld toen Adam en Eva zondigden. Het is daarom een vreemd element in Gods wereld.

Als al het lijden een gevolg van de zonde is, direct of indirect, waarom liet God de zonde dan toe? Dat deed Hij omdat Hij van ons houdt en ons een vrije wil gegeven heeft. Liefde is geen liefde wanneer zij wordt afgedwongen. Liefde is alleen liefde wanneer iemand er in vrijheid voor kiest. God gaf de mens de keuzevrijheid om Hem al dan niet lief te hebben. Vanaf het begin heeft de mens deze vrijheid gebruikt om Gods wetten te overtreden, met als gevolg allerlei

vormen van lijden. Luisteren we opnieuw naar C.S. Lewis:

Het was voor God ongetwijfeld mogelijk om door een wonder de gevolgen van de eerste zonde te verwijderen. Dat zou echter weinig geholpen hebben, tenzij Hij bereid was ook de gevolgen van de tweede zonde te verwijderen, en van de derde zonde, enzovoort. Zodra Hij zou ophouden deze wonderen te doen, zouden we vroeg of laat terechtkomen in dezelfde beklagenswaardige situatie als waarin wij nu zitten. Als de wonderen niet zouden ophouden, dan zouden we leven in een wereld die voortdurend door goddelijke tussenkomst wordt bijgestuurd en gecorrigeerd, en waarin belangrijke dingen dus nooit van een menselijke keuze afhankelijk zijn. Het kiezen als zodanig zou spoedig verdwijnen, omdat we zouden ontdekken dat geen enkel alternatief slechte gevolgen heeft, en dat er in feite dus niets te kiezen valt.³

Sommige vormen van lijden zijn het gevolg van *onze eigen zonde*. Dan is lijden het onvermijdelijke gevolg van het overtreden van Gods wet. Zo zijn er bijvoorbeeld natuurwetten: wie zijn hand in het vuur steekt, krijgt brandwonden. In dat verband fungeert de pijn als een waarschuwingssysteem en dus als een bescherming tegen het maken van verkeerde keuzen. Er zijn ook morele wetten. God heeft de wereld een moreel karakter gegeven, en daarom bestaat er een natuurlijk verband tussen zonde en de gevolgen van zonde. Wie aan de drugs gaat, kan eraan verslaafd raken. Als we overmatig drinken, dan kan alcoholisme het gevolg zijn. Als iemand met drank op achter het stuur kruipt en door roekeloos rijgedrag zichzelf verwondt, dan zijn z'n

verwondingen ten dele het gevolg van zijn zonde. Op dezelfde manier kunnen we door zelfzucht, hebzucht, wellust, arrogantie en een slecht humeur onze relaties kapot maken, met alle narigheid van dien.

Soms oordeelt God de zonde in dit leven onmiddellijk. De zondvloed is een bijbels voorbeeld van wereldomvattend lijden als gevolg van Gods oordeel over de zonde. “Toen de Here zag, dat de boosheid des mensen groot was op de aarde en al wat de overleggingen van zijn hart voortbrachten te allen tijde slechts boos was... smartte het Hem in zijn hart” (Gen. 6:5-6). In het geval van Sodom en Gomorra ging een hele gemeenschap te gronde doordat God zijn oordeel over de zonde uitstortte. Op andere momenten zien we hoe God iemand persoonlijk oordeelt vanwege zijn of haar zonde (2 Kon. 5:27; Luc. 1:20; Joh. 5:14; Hand. 5:1-11; 1 Kor. 11:30). (In hoofdstuk 5 ga ik dieper in op het verschil tussen onvermijdelijke gevolgen van de zonde en Gods onmiddellijke oordeel over de zonde. Zie onder het kopje “Is aids het oordeel van God over homoseksuele praktijken?”)

Het is belangrijk om te benadrukken dat niet alle vormen van lijden een direct gevolg van onze eigen zonde zijn. De vrienden van Job meenden dat het lijden van Job het gevolg was van zijn zonde. Maar ze hadden het verkeerd (Job 42:7-8). Jezus keert Zich uitdrukkelijk tegen het automatische verband tussen zonde en lijden (Joh. 9:1-3). Ook maakt Hij duidelijk dat natuurrampen niet noodzakelijk een straf van God zijn (Luc. 13:1-5). De apostel Petrus maakt onderscheid tussen lijden als gevolg van onze eigen zonde (“slagen verduren omdat je onrecht doet” 1 Petr. 2:20) en lijden dat geen verband houdt met onze zonde (“ten onrechte lijden” vers 19) of zelfs lijden “omdat je goed doet” (vers 20).

Wanneer we zelf lijden, is het een goede zaak dat we ons eigen hart onderzoeken, maar wanneer anderen lijden, moeten we erg voorzichtig zijn in het aangeven van mogelijke oorzaken. De anglicaanse voorman David Watson, die op vijftigjarige leeftijd aan kanker overleden is, heeft gewezen op de gevaren die je loopt wanneer je een oordeel over anderen uitspreekt:

Het is gevaarlijk iemands lijden met zonde in verband te brengen, want de zieke voelt zich vaak toch al schuldig. Ik heb vele malen met ernstig zieke mensen gesproken en ontdekt dat ze worstelden met de vraag: Wat heb ik gedaan, waardoor ik in deze situatie ben terechtgekomen? Ze geven zichzelf de schuld. Of ze projecteren, wanneer ze daarmee niet kunnen leven, de schuld op anderen of op God. Het moet toch iemands schuld zijn! Het probleem is dat schuldgevoelens, die vaak ingebeeld zijn, of directe beschuldigingen, die vaak onredelijk zijn, de ziekte alleen maar erger maken. Beide staan de genezing in de weg.

Toch weet ik hoe gemakkelijk je hiertoe verval. Soms heb ik gedacht dat mijn astma of kanker een straf voor mijn zonde was. Met schaamte herinner ik mij dan allerlei dwaze dingen die ik in het verleden had gedaan. Met mijn nogal nauwe geweten was het dan niet moeilijk me schuldig en veroordeeld te voelen. De positieve kant hiervan was dat ik door iedere ziekte werd gedrongen tot indringend zelfonderzoek. Daarna bekeerde ik me van iedere zondige handelwijze of houding die ik kon ontdekken. Ik ken veel mensen die na een dergelijke bekering en de ervaring dat God hun vergeven had, daadwerkelijk ge-

nezen werden. Het is dus niet slecht om jezelf voor Gods aangezicht te onderzoeken, en daardoor de blijdschap en de vrijheid van zijn liefde te ontdekken.

Maar dit alles slaat om in het negatieve wanneer dit zelf-onderzoek leidt tot zware en ongezonde schuldgevoelens, en misschien zelfs tot een verwrongen beeld van God. Wanneer je leest over Jezus die de zieken geneest en zondaars vergeeft, kun je gemakkelijk de indruk krijgen dat God tegen je zegt: ‘Oh, daar heb je David Watson. Vorige maand is hij behoorlijk over de schreef gegaan. Ik zal hem dus maar een jaar of twintig astma geven.’ Of: ‘Nu heeft hij me weer boos gemaakt. Deze keer zal Ik hem treffen met kanker.’ Dergelijke gedachten zijn niet alleen belachelijk, maar ook godslasterlijk. Ze zijn totaal vreemd aan een God van oneindige liefde en barmhartigheid. En dat is het beeld dat Jezus van Hem geeft.⁴

Veel lijden in de wereld is het gevolg van andermans zonde. Dit geldt voor veel rampen op wereldschaal of op lokaal niveau. Hoeveel lijden wordt er niet veroorzaakt door oorlogen, die altijd het gevolg van menselijke zonde zijn (zonde van beide partijen, wel te verstaan). De honger in de wereld wordt grotendeels veroorzaakt door de onevenredige verdeling van natuurlijke hulpbronnen, door burgeroorlogen of door andere vormen van menselijke zonde. Zelfs de ramp in Aberfan (een ongeluk in een mijn) was geen “natuurramp”. Een commissie onder leiding van rechter Edmund Davies kwam na een vijf maanden durend onderzoek tot de conclusie dat de Coal Board voor de ramp verantwoordelijk was. Een vrouw die geld in de kas van het rampenfonds kwam storten, schreef: “Eerst was ik woe-

dend op God, maar toen besepte ik dat de ramp gebeurd was als gevolg van menselijke hebzucht en incompetentie.”⁵

Ook het individuele lijden wordt vaak veroorzaakt door zonden van anderen. Hoeveel lijden is niet het gevolg van moordaanslagen, overspel, diefstal, seksueel misbruik, liefdeloze opvoeding, roekeloos rijgedrag, al dan niet onder invloed van alcohol, laster, onvriendelijk gedrag of zelfzucht, in welke vorm dan ook. Sommigen schatten dat misschien wel 95 procent van al het lijden in de wereld dit soort oorzaken heeft.

Er blijft dus maar een klein gedeelte over dat moet worden verklaard uit het feit dat we leven in een gebroken wereld; een wereld waarin de hele schepping is meegesleurd in de gevolgen van de zonde van de mens. Doordat Adam en Eva zondigden, zijn er nu “doornen en distelen” in de wereld (Gen. 3:18). Sindsdien “is de wereld aan vruchteloosheid onderworpen” (Rom. 8:20). Wat wij een natuur-ramp noemen, is vaak het gevolg van deze verstoorde orde in de schepping.

De menselijke vrijheid verklaart niet altijd waarom een bepaald persoon of een bepaald volk zoveel moet lijden, maar zij helpt ons wel de oorsprong van het lijden te verklaren. Al het lijden is het gevolg van zonde, hetzij een direct gevolg van mijn eigen zonde of de zonde van iemand anders, hetzij een indirect gevolg van het feit dat we in een gevallen wereld leven.

God werkt door het lijden heen

Lijden is als zodanig nooit goed, maar God is in staat het ten goede te gebruiken, en wel op verschillende manieren.